

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU10

Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i utlänningslagen och lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare samt följdändringar i lagen om särskild utlänningskontroll.

Regeringens förslag behandlar genomförandet av student- och forskardirektivet. Förslagen innebär att det ska införas nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning. Vidare föreslås nya bestämmelser om uppehållstillstånd för att söka arbete eller starta näringsverksamhet i Sverige efter slutförd forskning eller slutförda studier. Det föreslås även nya regler om uppehållstillstånd för praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst och au pair-arbete.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

I betänkandet finns tre reservationer (M, SD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:9 Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning.

Fem yrkanden i en följdmotion.

Elva yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning	6
Reservationer	25
1. Förutsättningar för tillstånd m.m., punkt 1 (SD)	25
2. Övrigt om uppehållstillstånd för forskning och studier m.m., punkt 3 (M)	25
3. Övrigt om uppehållstillstånd för forskning och studier m.m., punkt 3 (SD)	26
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	28
Propositionen	28
Följdmotionen	28
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	29
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	31
<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag	54

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förutsättningar för tillstånd m.m.

Riksdagen antar 5 b kap. 9, 12 och 22 §§ regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:9 punkt 1 i denna del och avslår motion

2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (SD)

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
2. lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
3. lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,
4. lag om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)

i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:9 punkterna 1 i denna del och 2–4 samt avslår motionerna

2019/20:2744 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 3 och 4 samt

2019/20:3338 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 5.

3. Övrigt om uppehållstillstånd för forskning och studier m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:828 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:1663 av Marta Obminska (M),

2019/20:1994 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:3090 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9,

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 5–7 och

2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 3–5.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 21 november 2019

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Kadir Kasirga (S), Björn Petersson (S), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Jennie Åfeldt (SD), Jonny Cato (C), Christina Høj Larsen (V), Pia Steensland (KD), Roza Güclü Hedin (S) och Erica Nädin (S).

Redogörelse för ärendet

Europaparlamentet och rådet antog den 11 maj 2016 direktiv 2016/801/EU om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete, det s.k. student- och forskardirektivet. Direktivet trädde i kraft den 22 maj 2016 och skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast den 23 maj 2018.

Justitiedepartementet har arbetat fram departementspromemorian Genomförande av student- och forskardirektivet (Ds 2018:37). Propositionen innehåller regeringens överväganden och förslag för att genomföra student- och forskardirektivet i svensk rätt.

Regeringens förslag följer i huvudsak Lagrådets synpunkter.

En redovisning av motionerna och det riksdagsbeslut som föreslås i propositionen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Reservanternas lagförslag finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning och avslår yrkanden om bl.a. krav på sjukförsäkring och grunder för avslag och återkallelse av tillstånd. Vidare avslår riksdagen yrkanden om uppehållstillstånd för forskning och studier.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (M) och 3 (SD).

Gällande ordning

Allmänt om uppehållstillstånd

En utlänning som vistas i Sverige i mer än tre månader ska enligt 2 kap. 5 § utlänningslagen (2005:716), förkortad UtL, ha uppehållstillstånd om inte visering har beviljats för längre tid. En rad undantag från kravet på uppehållstillstånd finns, t.ex. för EES-medborgare. Uppehållstillstånd kan beviljas bl.a. på grund av skyddsbehov, anknytning, studier eller arbete. Ett uppehållstillstånd ska enligt huvudregeln sökas och vara beviljat före inresan i Sverige. Från denna huvudregel finns dock flera undantag.

Uppehållstillstånd kan ges för viss tid (tidsbegränsat uppehållstillstånd) eller utan tidsbegränsning (permanent uppehållstillstånd). Beslut om uppehållstillstånd fattas som huvudregel av Migrationsverket.

Uppehållstillstånd för forskning

Förutsättningarna för att beviljas uppehållstillstånd för forskning regleras i utlänningsförordningen (2006:97), förkortad UtIF, i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare, fortsatt kallad godkännandelagen, förkortad GodkL, och i förordningen (2008:353) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare, förkortad GodkF. Dessa bestämmelser infördes vid genomförandet av gästforskardirektivet. Enligt ett bemyndigande i utlänningslagen får regeringen meddela föreskrifter i fråga om uppehållstillstånd för forskning till en tredjelandsmedborgare och medföljande familjemedlemmar (5 kap. 23 § UtL). I 4 kap. 7 a § UtIF föreskrivs att en utlänning som ska utföra forskning i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt godkännandelagen ska beviljas uppehållstillstånd, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa. En grundläggande förutsättning för att beviljas ett uppehållstillstånd

för forskning är således att utlänningen har ingått ett mottagningsavtal med en forskningshuvudman. Alla forskningshuvudmän, dvs. statliga myndigheter eller fysiska eller juridiska personer i vars verksamhet forskning utförs, t.ex. lärosäten, forskningsinstitut och företag, som vill ta emot en gästforskare måste vara godkända för detta ändamål. Det är, enligt 1 och 2 §§ GodkF, Vetenskapsrådet som ska godkänna forskningshuvudmän och som också ska tillhandahålla en förteckning över godkända forskningshuvudmän.

Uppehållstillstånd ska beviljas för minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet avser.

Av 4 kap. 7 a § UtIF framgår även att en familjemedlem till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för att utföra forskning ska beviljas uppehållstillstånd, om han eller hon inte utgör ett hot mot allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa. Med familjemedlem avses make, sambo och barn under 18 år till forskaren eller till hans eller hennes make eller sambo.

I 4 kap. 7 b § UtIF föreskrivs att en ansökan om uppehållstillstånd ska kunna bifallas om ansökan görs av en utlänning som har uppehållstillstånd för forskning i en annan EU-stat, även om utlänningen befinner sig i Sverige när ansökan görs eller när den prövas. Detsamma gäller för en ansökan som görs av forskarens familjemedlemmar.

Med gästforskare avses enligt 2 § GodkL en tredjelandsmedborgare som är behörig att påbörja högskoleutbildning på forskarnivå och som väljs ut av en forskningshuvudman för att under en längre tid än tre månader utföra forskning hos huvudmannen. En utlänning som utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att få en doktorsexamen, dvs. doktorander, undantas från lagens tillämpningsområde (3 § 4 GodkL) och kan därmed inte beviljas uppehållstillstånd för forskning. Doktorander beviljas i stället uppehållstillstånd för studier med stöd av 4 kap. 5 § UtIF om studier på högskolenivå. Gästdoktorander, dvs. doktorander som utför en del av sin forskarutbildning i Sverige, men som inte har bedömts vara antagna till en utbildning här, beviljas uppehållstillstånd för besök enligt 5 kap. 10 § UtIL.

Uppehållstillstånd för högskolestudier

Förutsättningarna för att beviljas uppehållstillstånd för studier på högskolenivå regleras i utlänningsförordningen. Utformningen av denna reglering här rör från genomförandet av studentdirektivet. Enligt ett bemyndigande i 5 kap. 23 § UtIL får regeringen meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för studier och besök.

I 4 kap. 5 § UtIF föreskrivs att en utlänning som har för avsikt att studera i Sverige och som har antagits till högskoleutbildning här ska beviljas uppehållstillstånd för studietiden om han eller hon har sin försörjning under studietiden och sin återresa tryggad genom egna medel, stipendium eller på annat liknande sätt, har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige och inte utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Ett uppehållstillstånd för studier på högskolenivå ska beviljas för minst ett år eller den

kortare tid som studierna avser. Om studierna pågår längre tid än ett år förlängs tillståndet med minst ett år i taget eller den kortare tid som studierna pågår, under förutsättning att nämnda villkor är uppfyllda och den studerande gör godtagbara framsteg i sina studier.

Enligt 4 kap. 4 b § UtIF får en familjemedlem till den som beviljats uppehållstillstånd för studier beviljas uppehållstillstånd. Detta gäller make, sambo eller ogift barn till familjemedlemmen eller den som beviljats uppehållstillstånd för studier. Familjemedlemmen ska dock ha sin försörjning ordnad under vistelsen här.

I förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor finns bestämmelser om anmälningsavgifter för studenter vid universitet och högskolor som inte är medborgare i en stat inom EES-området eller i Schweiz.

Upphållstillstånd efter slutförda studier

2014 infördes ett bemyndigande i utlänningslagen för regeringen att meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för en utlänning som har slutfört sin högskoleutbildning. En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier i Sverige får beviljas uppehållstillstånd för en tid av sex månader efter en slutförd högskoleutbildning för att söka arbete eller därmed jämförbar förberedande aktivitet i Sverige eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här. För att beviljas uppehållstillstånd måste utlänningen ha slutfört den utbildning som han eller hon antagits till och utbildningen måste ha omfattat minst två terminer (4 kap. 5 a § UtIF).

Upphållstillstånd för praktik, volontärarbete, elevutbyte, au pair-arbete och övriga studier

Enligt 5 kap. 10 § UtIL får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som önskar vistas här i landet för arbete, studier, besök eller för att bedriva näringsverksamhet. Med stöd av denna bestämmelse kan ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning för t.ex. elevutbyte, volontärarbete, au pair-arbete eller praktik. Enligt Migrationsverkets praxis kan även uppehållstillstånd för andra studier än högskolestudier, såsom exempelvis yrkesinriktade utbildningar, beviljas enligt 5 kap. 10 § UtIL.

En utlänning som har antagits till studier i Sverige inom ramen för ett studentutbytesavtal mellan ett svenskt och ett utländskt universitet eller högskola får beviljas uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 10 § UtIL. Enligt Migrationsverkets föreskrifter (MIGRFS 10/2014) krävs då att han eller hon har sin försörjning under studietiden och sin återresa tryggad, har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige och inte utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa.

Vidare får en utlänning som har antagits till utbytesstudier på gymnasienivå eller lägre beviljas uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 10 § UtIL, om pro-

grammet anordnats av vissa angivna organisationer. Ett sådant uppehållstillstånd får endast beviljas efter vårdnadshavares medgivande. Utlänningen får inte utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Om en utlandsmyndighet anser att en ansökan om uppehållstillstånd inte kan beviljas eller är osäker på hur en ansökan bör bedömas, ska ärendet överlämnas till Migrationsverket för beslut.

Arbetsstillstånd

En utlänning som ska arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands ska ha arbetsstillstånd (2 kap. 7 § UtL). Kravet på arbetsstillstånd gäller inte för medborgare i de nordiska länderna eller för utlänningar som har uppehållsrätt eller permanent uppehållstillstånd (2 kap. 8 c § UtL). Dessutom undantas från kravet på arbetsstillstånd bl.a. utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd för högskolestudier eller som gästforskare (5 kap. 2 § första stycket 6 och 11 UtL).

Enligt 6 kap. 2 § tredje stycket UtL får ett arbetsstillstånd ges till en utlänning som deltar i ett internationellt utbyte eller om det följer av ett internationellt avtal eller ett avtal med ett annat land. I dessa fall rör det sig oftast om anställningar som inte står öppna för den vanliga arbetsmarknaden eller anställningsformer av speciell art där villkoren regleras av internationella överenskommelser eller andra särskilda regelverk. Arbetet avser oftast en begränsad period. Till internationellt utbyte räknas t.ex. au pairer och vissa praktikanter. Praktikanter som inte omfattas av internationella avtal behandlas enligt de allmänna bestämmelserna för anställning i 6 kap. 2 § första stycket UtL. Detta innebär bl.a. att de ska erbjudas löne- och anställningsvillkor motsvarande dem som gäller för praktikanter i Sverige för att beviljas arbetsstillstånd här. Ett arbetsstillstånd ska i regel sökas och vara beviljat före inresan i Sverige. Från denna huvudregel finns dock flera undantag (6 kap. 4 § UtL).

Återkallelse av tillstånd

Bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd och arbetsstillstånd finns i utlänningslagens sjunde kapitel. Dessa tillstånd får återkallas bl.a. för en utlänning som medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet har förtigt omständigheter som har varit av betydelse för att få tillståndet (7 kap. 1 § UtL). För en utlänning som rest in i Sverige får ett uppehållstillstånd återkallas bl.a. om han eller hon utan arbetsstillstånd bedriver verksamhet som kräver ett sådant tillstånd, om en anställning upphört under pågående uppehålls- och arbetsstillståndsperiod eller om det på grund av tidigare verksamhet eller i övrigt kan antas att utlänningen kommer att bedriva sabotage, spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet i Sverige eller något annat nordiskt land (7 kap. 3 § UtL).

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier får återkallas om förutsättningarna för att bevilja uppehållstillståndet inte längre är uppfyllda (7 kap. 7 a § UtL).

Propositionen

Student- och forskardirektivet

Student- och forskardirektivet är ett led i unionens målsättning att utforma en gemensam politik för laglig migration och att bli en ekonomi baserad på kunskap och innovation med ställning som ett världsledande centrum för utbildning. Det övergripande målet är att stödja sociala, kulturella och ekonomiska förbindelser mellan EU och tredjeländer, stimulera överföring av kunskaper och färdigheter samt främja konkurrenskraften och samtidigt säkerställa att dessa grupper av tredjelandsmedborgare behandlas rättvist. Direktivet ersätter rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete (studentdirektivet) och rådets direktiv 2005/71/EG av den 12 oktober 2005 om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte (gästforskardirektivet), vilka upphävs genom det nya direktivet.

Direktivet innehåller bestämmelser om uppehålls- och arbetstillstånd, rörlighet mellan medlemsstater för vissa kategorier, likabehandling och rättigheter för familjemedlemmar till vissa kategorier.

Upphållstillstånd för forskning

Vid genomförandet av det tidigare gästforskardirektivet i svensk rätt 2008 infördes ett godkännandeförfarande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare. Regeringen anser att förfarandet bör fortsätta att gälla. Regeringen föreslår därför att det ska vara ett krav att en utlänning som ska utföra forskning i Sverige ska ha ingått ett mottagningsavtal enligt godkännandelagen för att beviljas tillstånd för forskning. Om utlänningen uppfyller detta krav och de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd ska utlänningen beviljas ett uppehållstillstånd för forskning. Det bör, enligt regeringen, vara möjligt för en forskare att byta forskningshuvudman och mottagningsavtal under tillståndets giltighetstid så länge som förutsättningarna för tillståndet fortfarande är uppfyllda.

I direktivet anges att medlemsstaterna får kräva ett skriftligt åtagande från forskningsorganet som innebär att forskningsorganet ska ersätta de kostnader för forskarens vistelse och återresa som betalats med offentliga medel om forskaren olagligen stannar kvar på den berörda medlemsstatens territorium. Forskningsorganets ekonomiska ansvar ska upphöra senast sex månader efter det att mottagningsavtalet har löpt ut. Motsvarande fakultativa bestämmelse fanns i det tidigare gästforskardirektivet. Vid genomförandet av det direktivet bedömde regeringen att ett ekonomiskt åtagande för forskningshuvudmän om en forskare olagligen stannar kvar i Sverige inte borde krävas. I förarbetena bedömdes att ett åtagande av den här arten kunde innebära en mycket stor ekonomisk risk för en forskningshuvudman. Vidare angavs det att ett sådant åtagande kunde komma att realiseras på grund av omständigheter som ligger utanför forskningshuvudmannens kontroll, om gästforskaren på eget initiativ

väljer att stanna kvar olagligt i landet. Det befarades att en sådan ordning skulle kunna leda till att många forskningshuvudmän skulle avstå från att ta hit gästforskare, vilket gick emot syftet med direktivet. Regeringen gör inte nu någon annan bedömning i denna fråga.

Regeringen föreslår att ett uppehållstillstånd för forskning ska beviljas för minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå. Vidare anser regeringen att det bör införas en särskild bestämmelse om tillståndstiden för det fall en forskare omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet, vilket i direktivet uttrycks som att det ska innefatta rörlighetsåtgärder. I ett sådant fall och om förutsättningarna för att beviljas uppehållstillstånd för hela forskningsperioden är uppfyllda bör tillståndstiden vara minst två år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå. Regeringen påpekar att de föreslagna reglerna inte utesluter att uppehållstillstånd beviljas för hela den tid som forskningen ska pågå, även om tiden överstiger ett respektive två år. Tillståndstiden får även enligt regeringens förslag förlängas efter ansökan.

Godkännandelagen bör enligt regeringen kompletteras med en bestämmelse om att det i mottagningsavtalet även ska finnas information om planerade vistelser för att utföra forskning i en eller flera medlemsstater.

Regeringen anför att det inte inom ramen för detta lagstiftningsärende finns underlag att införa särskilda regler för s.k. gästdoktorander.

Uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning

Regeringen föreslår att en utlänning som har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige ska beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning, om utlänningen har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten och inte något annat följer av de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd. Enligt regeringens förslag ska ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning beviljas för minst ett år eller den kortare tid som studierna ska pågå. Om en studerande omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter och förutsättningarna för att bevilja uppehållstillstånd för hela studieperioden är uppfyllda, ska uppehållstillståndet gälla i minst två år eller den kortare tid som studierna ska pågå. Tillståndstiden för ett uppehållstillstånd för studier ska få förlängas. Vad gäller studerandes rätt att ta anställning och bedriva näringsverksamhet gör regeringen bedömningen att detta kan regleras på förordningsnivå och att några lagändringar därmed inte är nödvändiga.

Rörlighet för kortare och längre vistelse i Sverige

Forskning

Regeringen föreslår att en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för forskning av en annan EU-stat får resa in och vistas i Sverige för att utföra en

del av sin forskning hos en godkänd forskningshuvudman här. Detta kan ske under giltighetstiden för tillståndet i högst 180 dagar under en 360-dagars-period. Rätten till sådan inresa och vistelse gäller även medföljande familjemedlemmar som har beviljats uppehållstillstånd av den andra EU-staten på grund av anknytning till forskaren. Rätten till inresa och vistelse gäller dock inte om forskaren eller familjemedlemmarna utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

En utlänning som ska utföra forskning i Sverige i mer än 180 dagar enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt godkännandelagen ska beviljas ett uppehållstillstånd benämnt uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse. Samma förutsättningar ska gälla som för uppehållstillstånd för forskning. Ett uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse ska gälla i minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå. Ett sådant tillstånd ska dock inte få gälla för längre tid än det uppehållstillstånd för forskning som har beviljats av en annan EU-stat.

Ett uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse ska få återkallas under samma förutsättningar som gäller för ett uppehållstillstånd för forskning.

Studier

Enligt regeringens förslag får en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning av en annan EU-stat under giltighetstiden för tillståndet i högst 360 dagar resa in och vistas i Sverige för att bedriva studier vid en läroanstalt för högre utbildning här. Ett krav är att den utbildning som utlänningen har antagits till i Sverige bedrivs inom ramen för ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning. Vidare ska utlänningen ha underrättat Migrationsverket om sin avsikt att bedriva studier här, och Migrationsverket ska inte ha invänt mot den planerade vistelsen i Sverige. Rätten till inresa och vistelse gäller inte för en utlänning som utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa. Migrationsverkets beslut att invända mot en utlännings rörlighet får överklagas till en migrationsdomstol.

Arbetsstillstånd

Enligt gällande ordning är en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för forskning eller för studier i Sverige undantagen från kravet på arbetsstillstånd under den tid som tillståndet gäller. Motsvarande undantag från krav på arbetsstillstånd bör gälla för en utlänning som enligt den nya regleringen ska ha rätt att vistas i Sverige med stöd av ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier som är utfärdat av en annan EU-stat. Regeringen bedömer att detta kan regleras på förordningsnivå.

Återtagande

Regeringen föreslår att Sverige ska återta en utlänning som efter att ha beviljats uppehållstillstånd för forskning här nekats uppehållstillstånd för forskning

vid rörlighet för längre vistelse av en annan EU-stat. Detsamma ska gälla om en annan EU-stat har motsatt sig att utlänningen vistas i den EU-staten med stöd av ett uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning eller om uppehållstillståndet utfärdat av Sverige har löpt ut eller återkallats. Kravet på visering för inresa ska inte gälla för en utlänning som återtas till Sverige.

Upphållstillstånd i övrigt

Upphållstillstånd för praktik med anknytning till högre utbildning

Enligt regeringens förslag ska en utlänning beviljas ett uppehållstillstånd för praktik med anknytning till högre utbildning om han eller hon inom två år före ansökningstillfället har fått en examen från högre utbildning eller följer ett utbildningsprogram som leder till en sådan examen. Vidare krävs att utlänningen ska praktisera enligt ett avtal om praktik och att praktiken har anknytning till utlänningens utbildning. Därutöver finns ytterligare villkor enligt de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd.

Ett avtal om praktik ska innehålla uppgifter om praktikens innehåll, praktikens längd, tjänstgörings- och handledningsförhållandena, tiderna för praktik-tjänstgöringen och rättsförhållandet mellan praktikanten och värdenheten.

Ett uppehållstillstånd för praktik ska gälla i 18 månader eller den kortare tid som praktiken ska pågå. Möjligheten enligt direktivet att medge förlängning av tillståndstiden bör inte utnyttjas.

Regeringen anser att denna personkategori ska undantas från kravet på arbetstillstånd. Det är enligt regeringen lämpligt att reglera detta i förordning och det behövs därför inte några lagändringar.

Upphållstillstånd för volontärarbete

En utlänning som har ingått ett avtal med en organisation i Sverige för att delta i ett volontärprogram här inom ramen för Europeisk volontärtjänst ska enligt regeringens förslag beviljas ett uppehållstillstånd för volontärarbete om inte något annat följer av de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd.

Ett avtal om deltagande i ett volontärprogram ska innehålla uppgifter om volontärprogrammets innehåll, programmets längd, tjänstgörings- och handledningsförhållandena, tiderna för volontärtjänstgöringen, de medel som finns tillgängliga för att täcka kostnaderna för utlänningens uppehälle och logi och, i förekommande fall, den utbildning utlänningen kommer att få för att kunna utföra volontärarbetet.

Ett uppehållstillstånd för volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst ska gälla i ett år eller den kortare tid som volontärarbetet ska pågå. Någon bestämmelse om att tillståndet får förlängas finns inte i direktivet. Inte heller föreslår regeringen någon sådan. Utlänningar som beviljas uppehållstillstånd för att delta i ett volontärprogram inom ramen för Europeisk volontärtjänst ska inte behöva något arbetstillstånd. Eftersom detta redan gäller behövs inte några lagändringar.

Uppehållstillstånd för au pair-arbete

Enligt regeringens förslag krävs det för att beviljas tillstånd för au pair-arbete att utlänningen, som har fyllt 18 men inte 30 år, har ingått ett avtal om au pair-arbete med en värdfamilj i Sverige. Vidare krävs att

- au pair-arbetet inte omfattar mer än 25 timmars barnpassning och lättare hushållarbete varje vecka
- tiden för au pair-arbete och studier tillsammans inte överstiger 40 timmar per vecka
- utlänningen får gratis kost och logi och viss ersättning för utfört arbete varje månad
- värdfamiljen har tecknat en olycksfallsförsäkring för utlänningen.

Ett avtal om au pair-arbete ska innehålla uppgifter i fråga om de särskilda förutsättningarna för att beviljas tillstånd.

Ett uppehållstillstånd för au pair-arbete ska beviljas för ett år eller den kortare tid som au pair-arbetet ska pågå. Någon möjlighet till förlängning bör enligt regeringens förslag inte finnas. Regeringen anser att denna personkategori bör undantas från kravet på arbetstillstånd och att det är lämpligt att detta regleras på förordningsnivå.

Uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier

Regeringen föreslår att en utlänning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier inom högre utbildning i Sverige ska, om inte något annat följer av de allmänna förutsättningarna för uppehållstillstånd, beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning eller efter slutförda studier, om han eller hon avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här. Utlänningen ska kunna visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts eller ha ett examensbevis eller utbildningsbevis avseende den slutförda utbildningen. För att beviljas uppehållstillstånd efter slutförda studier ska utlänningen ha slutfört en högskoleutbildning som motsvarar minst två terminer.

I propositionen anges att de utläningar som kan komma i fråga för detta slags tillstånd i regel är högutbildade och på arbetsmarknaden ofta eftertraktade personer. Vidare anges att andra EU-länder inför längre tillståndstider för denna typ av uppehållstillstånd. Regeringen anser att det är viktigt att villkoren som erbjuds här är konkurrenskraftiga för att Sverige ska vara en attraktiv plats för forskning, studier och innovation. Reglerna bör därför enligt regeringen utformas så att de både lockar fler studenter och forskare till Sverige och underlättar för dem som har utbildats i landet att stanna kvar och arbeta här som anställda eller företagare.

Regeringen anser inte att det bör ställas upp krav på att ansökan ska vara gjord minst 30 dagar innan det tidigare tillståndet löper ut, vilket direktivet möjliggör. Det väsentliga bör enligt regeringen vara att ansökan ges in innan

det tidigare tillståndet löper ut eftersom utlänningen annars vistas här olagligen.

Därutöver anser regeringen att möjligheten enligt direktivet att kräva att sökanden efter tre månader ska styrka möjligheten att få en anställning eller etablera ett företag inte bör utnyttjas. Tillståndet ska beviljas för högst ett år och som krav ställs bl.a. upp att personen i fråga har sin försörjning tryggad. Beroende på läget på den svenska arbetsmarknaden kan det vara svårt att redan efter tre månader kunna styrka en verklig möjlighet att få en anställning eller etablera ett företag. Det är dessutom oklart hur en sådan bedömning skulle göras. Införandet av en sådan skyldighet för sökanden skulle enligt regeringen riskera att orsaka omotiverat merarbete för Migrationsverket.

Möjligheten att beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning eller efter slutförda studier ska enligt samma förutsättningar även gälla en utlänning vid rörlighet för längre vistelse i Sverige.

Av propositionen framgår att ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller efter slutförda studier kan beviljas så snart forskningen eller studierna är klara.

Den som beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning eller slutförda studier föreslås undantas från kravet på arbetstillstånd. Detsamma bör gälla under handläggningen av en ansökan om ett sådant tillstånd, förutsatt att utlänningen vid ansökningstillfället haft bl.a. ett giltigt tillstånd för forskning eller för studier inom högre utbildning utfärdat av en annan EU-stat och rätt att vistas och arbeta i Sverige. Regeringen anser att det är lämpligt att detta regleras i förordning och föreslår därför inte några lagändringar.

Allmänna villkor för uppehållstillstånd

Sjukförsäkring

Enligt regeringens förslag ska en utlänning, vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år, visa att han eller hon har eller har ansökt om en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige för att beviljas ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst eller au pair-arbete eller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier.

I syfte att uppgå en enhetlig tillämpning är det enligt regeringen lämpligt att kravet på sjukförsäkring utformas så likt dess motsvarigheter i fråga om EU-blåkort, ICT-tillstånd, och tillstånd för säsongarbete som möjligt. Regeringen anser därför att det bör vara tillräckligt att utlänningen visar att han eller hon har ansökt om en heltäckande sjukförsäkring. Regeringen påpekar i detta sammanhang att ett tillstånd kan återkallas om det under vistelsen här skulle framkomma att utlänningen inte har eller försöker att få en sjukförsäkring.

Vad gäller den föreslagna inskränkningen av kravet på sjukförsäkring till vistelser som uppgår till högst ett år anger regeringen att utläningar vars vistelse uppgår till minst ett år i regel kommer att folkbokföras. De kommer därmed att omfattas av landstingens skyldighet att tillhandahålla även annan än omedelbar hälso- och sjukvård. Regeringen anser därför att förslaget uppfyller direktivets krav och att det inte är nödvändigt att kräva att dessa personer ska visa att de har eller har ansökt om en sjukförsäkring. Regeringen föreslår att kravet om sjukförsäkring ska införas i det nya kapitlet i utlänningslagen. Som en följd av detta ska kravet på sjukförsäkring inte längre ingå som en del i mottagningsavtalet.

Försörjningskrav

Regeringen föreslår vidare att en utläning ska visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa för att beviljas ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst, au pair-arbete eller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier. Försörjningskravet ska inte längre ingå som en del i mottagningsavtalet.

Regeringen anger att det som bör kunna beaktas är de medel som sökanden har tillgång till vid tidpunkten för ansökan liksom bevis om framtida tillgång till medel. Det kan enligt regeringen vara fråga om exempelvis bidrag, stipendier, ett giltigt anställningsavtal eller ett finansiellt åtagande från den som står värd för den vistelse som ansökan avser. Finansiella åtaganden från andra sponsorer bör också kunna beaktas. Regeringen framhåller att inte endast lärosäten eller utbildningssamordnare bör kunna godtas som sponsorer. Framtida utbetalningar såsom lön men även exempelvis bidrag eller stipendier bör kunna accepteras förutsatt att medlen inte uttryckligen är avsedda för annat än sökandens uppehälle. Vad gäller au pairer kan den ersättning som sökanden ska få för utfört arbete som au pair beaktas vid bedömningen. Även den ersättning i form av gratis kost och logi som au pairer ska få bör kunna beaktas.

Enligt regeringen är det lämpligt att den närmare innebörden av vad som avses med tillräckliga medel regleras på annat sätt än genom lag. I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även framöver ska få meddela föreskrifter om försörjningsförmågan.

Hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa

Enligt regeringens förslag ska det anges i utlänningslagen att en utläning inte får beviljas ett uppehållstillstånd om utläningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa. Även lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ska därför kompletteras med en hänvisning till utlänningslagens nya bestämmelser om uppehållstillstånd enligt direktivet.

Grunder för avslag

Regeringen föreslår att ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst, au pair-arbete eller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier inte ska beviljas om utlänningen visar upp handlingar till stöd för ansökan som har förvärvats på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende.

Vidare föreslår regeringen ett antal fakultativa grunder för avslag. Ett uppehållstillstånd får i dessa fall vägras om

- värdenheten har blivit påförd en sanktion för att ha haft en utlänning anställd utan nödvändiga tillstånd
- värdenheten har blivit påförd en sanktion för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut om skatt eller avgift och uppgifterna rör redovisning av arbete
- värdenheten inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor
- anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen
- det finns grundad anledning att anta att utlänningen har för avsikt att vistas i Sverige av andra skäl än dem som ansökan avser
- värdenheten huvudsakligen har inrättats eller drivs för att underlätta inresan för utlänningen
- värdenheten håller på att avvecklas eller har avvecklats genom en konkurs eller om värdenheten inte bedriver någon ekonomisk verksamhet.

Regeringen grundar sitt förslag på direktivet som även anger att beslut att avslå en ansökan ska fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen.

Grunder för att återkalla eller neka förlängning av uppehållstillstånd

Regeringen föreslår ett antal tvingande grunder för att återkalla eller neka förlängning av ett uppehållstillstånd. Ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst eller au pair-arbete ska återkallas och en förlängning av tillståndstiden för forskning eller studier inom högre utbildning ska vägras om

- förutsättningarna för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda
- tillståndet har förvärvats på ett bedrägligt sätt
- ett bevis om tillståndet har förfalskats eller ändrats i något avseende
- utlänningen vistas i Sverige av andra skäl än dem som tillståndet beviljades för.

När det gäller bedömningen av om förutsättningarna för tillståndet inte är uppfyllda anför regeringen att en helhetsbedömning ska göras och att en mindre

brist i uppfyllelsen av förutsättningarna inte bör ses isolerad utan bedömas mot bakgrund av uppfyllelsen av förutsättningarna över tid.

I fråga om ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier föreslår regeringen att tillståndet ska återkallas om utlänningsutgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Regeringen föreslår också ett antal fakultativa grunder för att återkalla eller neka förlängning av ett uppehållstillstånd. Ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst eller au pair-arbete får återkallas och en förlängning av tillståndstiden för forskning eller studier inom högre utbildning får vägras om

- värdenheten har blivit påförd en sanktion för att ha haft en utlänningsanställd utan nödvändiga tillstånd
- värdenheten har blivit påförd en sanktion för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut om skatt eller avgift och uppgifterna rör redovisning av arbete
- värdenheten inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor
- anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen
- värdenheten som utlänningsutgör ingått avtal med huvudsakligen har inrättats eller drivs för att underlätta inresa för utlänningsutgör
- värdenheten håller på att avvecklas eller har avvecklats genom en konkurs eller om värdenheten inte bedriver någon ekonomisk verksamhet.

Vidare får ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning enligt regeringens förslag återkallas och en förlängning av tillståndstiden vägras om utlänningsutgör inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

Alla beslut att återkalla ett tillstånd eller att avslå en ansökan om förlängning av ett tillstånd på dessa fakultativa grunder ska enligt direktivet fattas med beaktande av de särskilda omständigheterna i fallet och med respekt för proportionalitetsprincipen.

Vad gäller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier får ett sådant tillstånd återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda. Regeringen anger att återkallelse endast bör ske om det, med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, bedöms stå i proportion till den konstaterade bristen i uppfyllelsen av förutsättningarna.

Handläggning

Regeringen föreslår särskilda bestämmelser i det nya kapitlet i utlänningslagen om att en utlänningsutgör ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. Från denna huvudregel föreslås ett antal undantag, t.ex. när forskare och studenter inom högre utbildning ansöker om förlängning av tillståndstiden, vid en ansökan om ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning

eller slutförda studier eller vid ansökan om forskares rörlighet för längre vistelse.

Vissa frågor om värdenheter

Sanktioner för värdenheter

I student- och forskardirektivet finns en fakultativ bestämmelse om att medlemsstaterna får föreskriva sanktioner för värdenheter eller för arbetsgivare för studerande, som inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktivet. Det kan gälla krav på likabehandling i fråga om arbetsvillkor.

Regeringen anser att det inte finns något behov av att införa bestämmelser om sanktioner. Några lagändringar är därför inte nödvändiga med anledning av möjligheten enligt direktivet att ålägga värdenheter eller arbetsgivare sanktioner för att de underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet.

Tillgång till information

Enligt student- och forskardirektivet ska medlemsstaterna se till att det är lätt för sökanden att få tillgång till information om all skriftlig bevisning som behövs för en ansökan och om villkoren för inresa och vistelse, inbegripet rättigheter, skyldigheter och rättssäkerhetsgarantier för dem som omfattas av direktivet. Informationen ska i tillämpliga fall omfatta uppgifter om tillräckliga medel per månad samt avgifter. Medlemsstaterna ska offentliggöra förteckningar över de värdenheter som har godkänts i enlighet med direktivet.

För att tillgodose direktivets krav på enkel tillgång till information om de underlag som krävs för en ansökan om tillstånd och övrig information när det gäller rörlighet mellan EU-staterna för forskare och studerande bör myndigheternas webbplatser kompletteras med sådana uppgifter. Direktivets krav i denna del kräver inte någon författningsåtgärd. Direktivets krav i övrigt tillgodoses således genom gällande ordning och kräver inte några författningsåtgärder.

Familjemedlemmar

Familjemedlemmar till en forskare

Regeringen föreslår att familjemedlemmar till den som har ett uppehållstillstånd för forskning eller för forskning vid rörlighet för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning ska beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Ett uppehållstillstånd för familjemedlemmar ska i vissa fall få vägras.

Familjemedlemmen ska enligt regeringens förslag ha ansökt om och beviljats uppehållstillstånd före inresan i landet. Detta gäller dock inte om ansökan avser förlängning av tillståndet. Det gäller inte heller om familjemedlemmen har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse i Sverige.

När det gäller återkallelse föreslår regeringen att ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem får återkallas om anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd för forskning eller för forskning vid rörlighet för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning bryts eller om ett sådant uppehållstillstånd återkallas. Ett uppehållstillstånd för en familjemedlem får även återkallas om personen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Regeringen bedömer att direktivets krav på att familjemedlemmar ska ges tillträde till arbetsmarknaden utan krav på viss vistelsetid tillgodoses genom gällande rätt och inte kräver någon författningsändring.

Familjemedlemmar till en student

Upphållstillstånd för familjemedlemmar till studerande behandlas inte i student- och forskardirektivet. Det har dock i den nuvarande ordningen tagits in bestämmelser om uppehållstillstånd för denna kategori i utlänningsförordningen efter bemyndigande i utlänningslagen. Regeringen föreslår med anledning av detta att bemyndigandet ska placeras i det nya kapitlet i utlänningslagen.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Vid tillämpning av de nya bestämmelserna i utlänningslagen ska uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet för studier eller forskning enligt 4 kap. 5 § respektive 7 a § UtIF anses motsvara uppehållstillstånd som har beviljats enligt 5 b kap. 3 § respektive 1 § UtIL. I fråga om återkallelse av uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet ska dock de äldre bestämmelserna om återkallelse gälla.

Motionerna

Följdmotionen

I kommittémotion 2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 begärs att riksdagen antar regeringens proposition med de ändringar som framgår av motionen. De ändringar som motionärerna föreslår är att det ska krävas att utlännen har en giltig sjukförsäkring och det oavsett hur lång tillståndstiden är. Vidare bör de fakultativa grunderna för avslag och återkallelse vara tvingande, dvs. en ansökan ska avslås eller ett tillstånd återkallas eller inte förlängas om det finns grund för ett sådant beslut. Vidare begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om värdenheters ekonomiska åtaganden. Värdenheterna bör åläggas en skyldighet att informera och påminna om förutsättningarna för fortsatt vistelse i Sverige för personerna i samband med ett tillstånds utgång eller vid tidpunkten för förnyelse. Om så inte sker bör organet eller värdenheten anses ersättningsskyldiga i den omfattning som direktivet medger. Ytterligare ett tillkännagivande begärs om att det bör ställas tydligare krav på att utlänningsförordningen ska ordnas med försörjning på egen hand och inte

ska belasta den svenska välfärden (yrkande 4). Motionärerna menar att ett uppehållstillstånd bör kunna återkallas om personen inte kan försörja sig själv. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att tillståndstiden efter avslutad forskning eller avslutade studier bör begränsas till nio månader.

Övriga motioner

I kommittémotion 2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att utvärdera reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande och vid behov genomföra åtgärder för att fler ska utnyttja möjligheten att stanna och arbeta i Sverige. Uppmärksammade fall vittnar bl.a. om hur utländska studenter utvisas på grund av små misstag vad gäller t.ex. ekonomiska tillgångar.

I kommittémotion 2019/20:3090 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att 2014 års lagändringar för att fler utländska forskare och studenter ska stanna i Sverige bör utvärderas och följas upp.

I motion 2019/20:1994 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utvärdera hur de förbättrade möjligheterna att attrahera utländska studenter, forskarstuderande, forskare och medföljande som beslutades 2014 fallit ut samt att återkomma med förslag till nödvändiga förändringar för att Sverige ska kunna attrahera fler talangfulla personer.

I motion 2019/20:1663 av Marta Obminska (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att ytterligare förenkla möjligheten till uppehållstillstånd för doktorander och gästforskare från länder utanför EU och EES. Handläggningstiderna hos Migrationsverket bör prioriteras och regeringen se över huruvida det är möjligt att skapa en särskild och förenklad hanteringsordning på Migrationsverket så att ansökningarna kan granskas skyndsamt.

I motion 2019/20:828 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att förändra gränshindersproblematiken för tredjelandsmedborgare som vill bo i Sverige men arbeta i Danmark. De svenska lagar och regler som ger förutsättningar för utländsk arbetskraft, gästforskare och sekondering är avgörande för hur framgångsrika svenska lärosäten och företag blir på att nyttja anläggningen ESS och MAX IV i Lund.

I kommittémotion 2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 5–7 begärs tillkännagivanden om anställda inom akademien, om studenter inom högre utbildning och om att införa särskilda uppehållstillstånd för gästdoktorander. I motionen anges att det inte kan vara meningen att en utlänning som beviljats uppehållstillstånd för doktorandstudier utvisas om han eller hon disputerar tidigare än väntat och sedan börjar arbeta som forskare vid samma institution. Motionärerna anser att det till viss del ställs skilda krav på försörjning vad gäller arbetstillstånd och tillstånd för studier. På grund av detta har studenter nekats uppehållstillstånd eller förlängning av desamma för att Migrationsverket ifrågasatt om inestående medel på ett bankkonto verkligen kommer att disponeras av studenten under studietiden. En översyn av såväl

regelverk som administrativa system bör göras. I stället för att pröva försörjningsförmågan vid ansökan bör det kontrolleras om studierna faktiskt påbörjas och fullföljs. Om studierna har avbrutits ska ett uppehållstillstånd kunna återkallas. Lagstiftningen måste förtydligas, så att vi värnar det viktiga utbytet som bidrar till Sveriges ställning som forskningsnation. Motionärerna anser att särskilda uppehållstillstånd till gäst doktorander bör införas. I dag beviljas uppehållstillstånd för besök i dessa fall. Möjligheten att exempelvis förlänga besöket i syfte att slutföra forskning som av något skäl dragit ut på tiden är därmed mycket begränsat. Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder så att lagstiftning eller administrativa regler inte ska stå i vägen för dessa internationella forskningssamarbeten och Sveriges rykte som vetenskapsnation.

I kommittémotion 2019/20:2744 av Fredrik Malm m.fl. (L) begärs tillkännagivanden om att attrahera och behålla fler utländska studenter som har utbildat sig i Sverige och att uppehållstillstånd för att söka jobb efter avslutade studier ska kunna ges i tolv månader efter avslutad utbildning (yrkandena 3 och 4). Av de utländska studenter som vi lyckas attrahera stannar alltför få kvar i Sverige efter examen. Det betyder att Sverige går miste om nyckelkompetens.

I kommittémotion 2019/20:3338 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att utöka uppehållstillståndet för att söka arbete för en utländsk student som fullgjort sin utbildning från sex månader till tolv månader.

Utskottets ställningstagande

Europaparlamentet och rådet antog den 11 maj 2016 det s.k. student- och forskardirektivet (2016/801/EU). Utskottet kan konstatera att direktivet är bindande för Sverige. I propositionen lämnar regeringen sitt förslag till hur direktivet ska genomföras i lagstiftningen. För en medlemsstat som inte genomför ett direktiv tillämpas direktivet direkt.

Regeringen föreslår nya regler för uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning, volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst och au pair-arbete samt ett uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier. Regeringen föreslår att de särskilda bestämmelserna samlas i ett eget kapitel i utlänningslagen. Utskottet anser att detta ökar tydligheten.

Utskottet, som i likhet med regeringen vill lyfta fram vikten av att stärka Sveriges attraktions- och konkurrenskraft som kunskapsnation och destinationsland för utländska forskare, studenter och andra högkvalificerade personer, kan konstatera att förutom föreslagna regelförenklingar lämnar regeringen förslag som underlättar för forskare och studenter att verka i Sverige. Bland annat föreslås en utökad möjlighet till rörlighet inom EU och en förlängd tid med uppehållstillstånd efter slutförda studier. Angående tillståndstiden vid uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier delar utskottet regeringens bedömning att uppehållstillstånd bör beviljas för en tid av ett år.

Som regeringen framhåller är de utläningar som kan komma i fråga för detta slags tillstånd i regel högutbildade och på arbetsmarknaden ofta eftertraktade personer, och även om dessa utläningar har vistats i Sverige en viss tid innan de börjar att söka jobb eller starta företag, kan det ta tid för dem att etablera sig i Sverige. Som regeringen framhåller bör reglerna utformas så att de både lockar fler studenter och forskare till Sverige och underlättar för dem som har utbildats i landet att stanna kvar och arbeta här, som anställda eller som företagare. Enligt utskottets mening är tolv månader en väl avvägd tid.

När det gäller kravet på sjukförsäkring delar utskottet regeringens bedömning att det bör vara tillräckligt att sökanden vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år har ansökt om sjukförsäkring. Härigenom uppnås en enhetlig tillämpning med EU-blåkort, ICT-tillstånd och tillstånd för säsongarbete. Utskottet kan också konstatera att ett tillstånd kan återkallas om det under vistelsen här skulle framkomma att utläningen inte har eller försöker att få en sjukförsäkring. Utläningar med planerad vistelse i Sverige under minst ett år kommer att omfattas av landstingens skyldighet att tillhandahålla även annan än omedelbar hälso- och sjukvård. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det inte är nödvändigt att personer med planerad vistelse som överstiger ett år ska visa att de har eller har ansökt om en sjukförsäkring. Utskottet noterar att riksdagen den 20 november 2019 har beslutat att termen landsting formellt ska ändras till region.

Vad gäller grunder för avslag, återkallelse och nekad förlängning föreslår regeringen att vissa grunder ska vara tvingande medan andra ska vara fakultativa. Utskottet kan konstatera att regeringens förslag går i linje med student- och forskardirektivets bestämmelser. I direktivet anges bl.a. att ett beslut att avslå en ansökan med stöd av en fakultativ bestämmelse ska fattas med beaktande av proportionalitetsprincipen och de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet. Utskottet kan även konstatera att en helhetsbedömning ska göras vid bedömningen av om förutsättningarna för tillståndet inte är uppfyllda och att en mindre brist i uppfyllelsen av förutsättningarna inte bör ses isolerad utan bedömas mot bakgrund av uppfyllelsen av förutsättningarna över tid.

I ett flertal motioner föreslås att reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för studenter och forskare samt deras medföljande familjemedlemmar bör utvärderas och att åtgärder ska vidtas vid behov. Utskottet konstaterar att regeringen mot bakgrund av student- och forskardirektivet föreslår ändringar i vissa av de bestämmelser som motionärerna vill utvärdera, exempelvis förlängs tillståndstiden för studenter efter slutförda studier från sex månader till tolv. När det gäller frågan om särskilda tillstånd för s.k. gästdoktorander delar utskottet regeringens bedömning att det inom ramen för detta lagstiftningsärende inte finns underlag för att ändra regelverket. Utskottet kan vidare konstatera att det med de nya reglerna inte finns något hinder mot att den som klarar av sin forskning eller sina studier på kortare tid än förväntat beviljas uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller efter slutförda studier.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ett införande av en ersättningskyldighet för ett forskningsorgan för det fall en forskare olagligen stannar kvar på den berörda medlemsstatens territorium kan leda till att många forskningshuvudmän avstår från att ta hit forskare. Detta skulle gå emot syftet med student- och forskardirektivet att attrahera utländska forskare. Vidare anser utskottet i likhet med regeringen att direktivets bestämmelser om tillgång till information för sökanden tillgodoses genom gällande ordning. Migrationsverket och utlandsmyndigheternas webbplatser bör dock kompletteras med uppgifter om de underlag som krävs för en ansökan om tillstånd och övrig information när det gäller rörlighet mellan EU-staterna för forskare och studerande.

När det gäller kravet på att utlänningar som omfattas av direktivet förväntas ordna med försörjning på egen hand kan utskottet konstatera att enhetliga regler nu införs för forskare och studenter vid högre utbildning. Utskottet noterar vidare att ett uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning m.m. enligt regeringens förslag ska återkallas om förutsättningarna för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda. Det kan t.ex. handla om kravet på tillräckliga medel för uppehållet under tillståndstiden och återresan. När det gäller uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller slutförda studier får uppehållstillstånd återkallas bl.a. om det ovan nämnda kravet på tillräckliga medel inte är uppfyllt. Utskottet anser att det föreslagna regelverket i denna del är väl avvägt och tillräckligt tydligt.

Utskottet kan med vad som anförts ovan inte ställa sig bakom yrkanden om att införa ett krav på innehav av en sjukförsäkring eller att fler tvingande grunder för avslag, återkallelse eller nekad förlängning ska införas. Vidare anser utskottet inte att det bör göras några tillkännagivanden om tillståndstidens längd efter slutförd forskning eller slutförda studier, om värdenhetens åtaganden eller om kraven på självförsörjning. Utskottet avstyrker därmed motion 2019/20:3388 (SD) yrkandena 1–5.

Motionerna 2019/20:2744 (L) yrkandena 3 och 4 och 2019/20:3338 (L) yrkande 5 om tillståndstiden för utländska studenter efter slutförda studier får anses tillgodosedda och avstyrks.

Utskottet, som anser att regeringens förslag till genomförande av direktivet som helhet är väl avvägda, tillstyrker propositionen. Mot bakgrund av vad som anförts finner utskottet inte skäl för riksdagen att göra några tillkännagivanden med anledning av motionerna 2019/20:2256 (M) yrkande 8, 2019/20:3090 (M) yrkande 9, 2019/20:828 (M) yrkande 8, 2019/20:1663 (M), 2019/20:1994 (M) yrkande 2 och 2019/20:3120 (SD) yrkandena 5–7. Motionerna avstyrks.

Reservationer

1. Förutsättningar för tillstånd m.m., punkt 1 (SD)

av Paula Bieler (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 5 b kap. 9, 12 och 22 §§ regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) med den ändringen att paragraferna ska ha den lydelse som reservanterna föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår proposition 2019/20:9 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Regeringens proposition innebär ökad tydlighet i lagstiftningen bl.a. avseende de villkor som gäller för studenter samt anställda inom akademien. Lagförslaget bör dock ändras så att det ska vara ett absolut krav för att få ett tillstånd att utlänningslagen har en sjukförsäkring och det oavsett hur lång tillståndstiden är.

Vidare bör fler tvingande grunder införas för när uppehållstillstånd ska kunna vägras respektive återkallas. I enlighet med vår övergripande politik på området gäller att möjlighet till undantag inte ska finnas vid överträdelser, som exempelvis när en värdenhet har blivit påförd en sanktion för att ha haft en utlänningsanställd utan nödvändiga tillstånd eller inte uppfyllt sina rättsliga skyldigheter när det gäller social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor. För ordning och reda inom migrationspolitiken krävs att regler efterlevs och att en överträdelse leder till definitiv återkallelse.

Regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen bör ändras i enlighet med förslaget i bilaga 3.

2. Övrigt om uppehållstillstånd för forskning och studier m.m., punkt 3 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Katarina Brännström (M), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) och Arin Karapet (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8 och

2019/20:3090 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9,
bifaller delvis motion

2019/20:1994 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2 och
avslår motionerna

2019/20:828 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:1663 av Marta Obminska (M),

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 5–7 och

2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Ändringarna i utlänningslagen från 2014 om uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande bör utvärderas, och regeringen bör vid behov återkomma med förslag till åtgärder för att fler ska utnyttja möjligheten att stanna och arbeta i Sverige. Forskare och studenter ska kunna fullfölja sina utbildningar och även i fortsättningen bidra med sin kompetens i Sverige. Utvisning bör därför inte ske på grund av små misstag vad gäller exempelvis ekonomiska tillgångar.

3. Övrigt om uppehållstillstånd för forskning och studier m.m., punkt 3 (SD)

av Paula Bieler (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 5–7 och

2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 3–5 och

avslår motionerna

2019/20:828 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:1663 av Marta Obminska (M),

2019/20:1994 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8 och

2019/20:3090 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Det är rimligt att värdenheterna åläggs en skyldighet att informera och påminna om förutsättningarna för fortsatt uppehållstillstånd för personer i samband med tillståndets utgång eller tidpunkten för förnyelse. Om så inte sker bör organet eller värdenheten anses ersättningsskyldig i så stor utsträckning som direktivet tillåter och upp till sex månader efter att mottagningsavtalet löpt ut.

Vidare bör det ställas tydligare krav på att utlänningar ordnar med sin försörjning på egen hand, och att de inte belastar den svenska välfärden. Regeringen bör återkomma med lagförslag om att tillståndet ska återkallas för en utlänning med tillstånd för forskning eller studier m.m. som inte kan försörja sig själv.

Därutöver bör den miniminivå om nio månaders tillståndstid efter slutförd forskning eller slutförda studier som direktivet slår fast gälla. Samtidigt bör den möjlighet som finns att ställa krav på att efter tre månader styrka att det finns en reell möjlighet till arbete eller näringsverksamhet utnyttjas. En ansökan om nytt uppehållstillstånd bör också ha lämnats in 30 dagar innan det tidigare tillståndet löper ut.

När det gäller arbetstagare inom akademin, som doktorander och gästforskare, bör lagstiftningen i större utsträckning ta fasta på helheten. En övergång från studier till forskning får inte försvåras, och särskilda tillstånd för gästdoktorander bör införas. I nuläget beviljas gästforskare uppehållstillstånd för besök. Möjligheten för gästdoktorander att exempelvis förlänga besöket i syfte att slutföra forskning som av något skäl dragit ut på tiden är därmed mycket begränsat. Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder.

Vidare bör en översyn av regelverket och de administrativa systemen för uppehållstillstånd för studenter göras, med målet att underlätta uppföljning av beviljade uppehållstillstånd och kontroll av att villkor efterlevs. Förhandsbedömningar baserade på bankmedel eller bedömd studieintention bör inte ligga till grund för beslut om uppehållstillstånd för studenter. En rimligare ordning är kontroller under tillståndstiden med påföljder om studierna avbryts, t.ex. indraget uppehållstillstånd. Problematiken med indragna uppehållstillstånd har uppstått då studenter avancerar i en annan takt än den förväntade.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:9 Nya regler om uppehållstillstånd för forskning och studier inom högre utbildning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716).

Följdmotionen

2019/20:3388 av Paula Bieler m.fl. (SD):

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i den del som avser 5 b kap. 9 § med de ändringar som anges i motionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) i den del som avser 5 b kap. 12 och 22 §§ med de ändringar som anges i motionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdenhetens ekonomiska åtaganden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppehållstillstånd och självförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillståndstid efter avslutad forskning eller studier och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:828 av Louise Meijer m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra gränshindersproblematiken för tredjelandsmedborgare som vill bo i Sverige men arbeta i Danmark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1663 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ytterligare förenkla möjligheten till uppehållstillstånd för doktorander och gästforskare från länder utanför EU och EES och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1994 av Lars Hjälmered (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera hur de förbättrade möjligheterna att attrahera utländska studenter, forskarstuderande, forskare och medföljande som beslutades 2014 fallit ut samt att återkomma med förslag till nödvändiga förändringar för att Sverige ska kunna attrahera fler talangfulla personer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2256 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande och vid behov genomföra åtgärder för att fler ska utnyttja möjligheten att stanna och arbeta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2744 av Fredrik Malm m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att attrahera och behålla fler utländska studenter som har utbildat sig i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppehållstillstånd för att söka jobb efter avslutade studier ska kunna ges i tolv månader efter avslutad utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3090 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 2014 års lagändringar för att fler utländska forskare och studenter ska stanna i

Sverige bör utvärderas och följas upp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3120 av Paula Bieler m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anställda inom akademien och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om studenter inom högre utbildning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa särskilda uppehållstillstånd för gästdoktorander och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3338 av Roger Haddad m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka uppehållstillståndet för att söka arbete för en utländsk student som fullgjort sin utbildning från sex månader till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen
(2005:716)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om utlänningslagen (2005:716)

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 8 a § och 5 kap. 18 och 23 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 5 b kap., och en ny paragraf, 14 kap. 4 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.1 §²

I denna lag finns föreskrifter om

– lagens innehåll, vissa definitioner och allmänna bestämmelser (1 kap.),

– villkor för att en utlänning ska få resa in i samt vistas och arbeta i Sverige (2 kap.),

– visering (3 kap.),

– uppehållsrätt (3 a kap.),

– flyktingar och andra skyddsbehövande (4 kap.),

– uppehållstillstånd (5 kap.),

– ställning som varaktigt bosatt i Sverige (5 a kap.),

– *uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete (5 b kap.),*

– arbetstillstånd (6 kap.),

– EU-blåkort (6 a kap.),

– tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT (6 b kap.),

– tillstånd för säsongarbete (6 c kap.),

– återkallelse av tillstånd (7 kap.),

– avvisning och utvisning (8 kap.),

– utvisning på grund av brott (8 a kap.),

– kontroll- och tvångsåtgärder (9 kap.),

– förvar och uppsikt avseende utlänningar (10 kap.),

– hur en utlänning som hålls i förvar ska behandlas (11 kap.),

– verkställighet av beslut om avvisning och utvisning (12 kap.),

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2018:319.

- handläggningen av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna m.m. (13 kap.),
- överklagande av förvaltningsmyndighets beslut (14 kap.),
- nöjdförklaring (15 kap.),
- migrationsdomstolar och Migrationsöverdomstolen (16 kap.),
- skyldighet att lämna uppgifter (17 kap.),
- offentligt biträde (18 kap.),
- kostnadsansvar (19 kap.),
- bestämmelser om straff m.m. (20 kap.),
- tillfälligt skydd (21 kap.),
- tribunalvittnen (22 kap.), och
- särskilda bemyndiganden (23 kap.).

2 kap.

8 a §³

Kravet på visering enligt 3 § gäller inte för en utlänning som

1. är EES-medborgare,
2. har uppehållskort eller permanent uppehållskort som har utfärdats i Sverige eller av en behörig myndighet i en annan EES-stat,
3. har uppehållstillstånd,
4. har ställning som varaktigt bosatt i Sverige, eller
5. återtas enligt 6 a kap. 14 § eller 6 b kap. 19 §.

Kravet på visering enligt 3 § för inresa gäller inte heller för en utlänning som återtas enligt 4 kap. 5 d § eller 5 a kap. 7 §.	Kravet på visering enligt 3 § för inresa gäller inte heller för en utlänning som återtas enligt 4 kap. 5 d §, 5 a kap. 7 § eller 5 b kap. 25 §.
--	---

5 kap.

18 §⁴

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flyktning eller annan skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,
2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,
3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med familjanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,
4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,
5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

³ Senaste lydelse 2018:67.

⁴ Senaste lydelse 2019:486.

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlänningen *med stöd av 10 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning,*

9. utlänningen *har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,*

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 19 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

23 §⁵

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för studier eller besök.

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för en utlänning som slutfört en högskoleutbildning för vilken uppehållstillstånd för studier beviljats och för hans eller hennes familjemedlemmar.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas om det följer av en överenskommelse med en främmande stat.

⁵ Senaste lydelse 2019:462.

Regeringen får meddela föreskrifter om när uppehållstillstånd får ges till en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och till anhöriga till en sådan utlänning.

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för forskning och för medföljande familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för forskning.

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för arbete, studier eller näringsverksamhet.

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för en utlänning som är medborgare i Förenade kungariket och för familjemedlemmar till en sådan utlänning.

I 5 b kap. 28 § finns en bestämmelse om att regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 3 eller 8 §.

5 b kap. Upphållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete

Upphållstillstånd för forskning

1 §

En utlänning som ska utföra forskning i Sverige enligt ett mottningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska, om inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för forskning.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska, om inte något annat följer av tredje stycket, gälla i minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå.

Om utlänningen omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredje-

landsmedborgares rörlighet och förutsättningarna för att bevilja tillstånd för hela forskningsperioden är uppfyllda, ska uppehållstillståndet gälla i minst två år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå.

2 §

En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för forskning av en annan EU-stat och som ska utföra forskning i Sverige i mer än 180 dagar enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska, om inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska gälla i minst ett år eller den kortare tid som forskningen enligt mottagningsavtalet ska pågå. Ett sådant tillstånd får dock inte gälla för längre tid än det uppehållstillstånd för forskning som har beviljats av en annan EU-stat.

Uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning

3 §

En utlänning som har antagits till en utbildning på heltid vid en läroanstalt för högre utbildning i Sverige ska, om utlänningen har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten och inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska, om inte något annat följer av tredje stycket, gälla i minst ett år eller den kortare tid som studierna ska pågå.

Om utlänningen omfattas av ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet eller av ett avtal mellan två eller flera läroanstalter och förutsättningarna för att bevilja tillstånd för hela studieperioden är uppfyllda, ska uppehållstillståndet gälla i minst två år eller den kortare tid som studierna ska pågå.

Uppehållstillstånd för praktik med anknytning till högre utbildning

4 §

En utlänning som inom två år före ansökningstillfället har fått en examen från högre utbildning eller följer ett utbildningsprogram som leder till en sådan examen och som ska praktisera i Sverige enligt ett avtal om praktik ska, om praktiken har anknytning till utlänningens utbildning och inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för praktik med anknytning till högre utbildning.

Ett avtal om praktik ska innehålla uppgifter om

- 1. praktikens innehåll,*
- 2. praktikens längd,*
- 3. tjänstgörings- och handledningsförhållandena,*
- 4. tiderna för praktiken, och*
- 5. rättsförhållandet mellan praktikanten och värdenheten i Sverige.*

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska gälla i arton månader eller den kortare tid som praktiken ska pågå.

Uppehållstillstånd för volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst

5 §

En utlänning som har ingått ett avtal med en organisation i Sverige om deltagande i ett volontärprog-

ram här inom ramen för Europeisk volontärtjänst ska, om inte något annat följer av 9–12 §§, beviljas ett uppehållstillstånd för volontärarbete inom ramen för Europeisk volontärtjänst.

Ett avtal om deltagande i ett volontärprogram ska innehålla uppgifter om

1. volontärprogrammets innehåll,
2. programmets längd,
3. tjänstgörings- och handledningsförhållandena för volontärarbetet,
4. tiderna för volontärarbetet,
5. de medel som finns tillgängliga för att täcka kostnaderna för utlänningens uppehälle och logi, och
6. i förekommande fall, den utbildning som utlänningen kommer att få för att kunna utföra volontärarbetet.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska gälla i ett år eller den kortare tid som volontärarbetet ska pågå.

Upphållstillstånd för au pair-arbete

6 §

En utlänning som har fyllt 18 men inte 30 år och som har ingått ett avtal om au pair-arbete med en värdfamilj i Sverige ska beviljas ett uppehållstillstånd för au pair-arbete, om inte något annat följer av 9–12 §§ och

1. au pair-arbetet inte omfattar mer än 25 timmars barnpassning och lättare hushållsarbete per vecka,
2. tiden för au pair-arbete och studier tillsammans inte överstiger 40 timmar per vecka,
3. utlänningen får gratis kost och logi och viss ersättning för utfört arbete varje månad, och

4. värdfamiljen har tecknat en olycksfallsförsäkring för utläningen.

Ett avtal om au pair-arbete ska innehålla uppgifter i fråga om vad som anges i första stycket 1–4.

Ett uppehållstillstånd enligt första stycket ska gälla i ett år eller den kortare tid som au pair-arbetet ska pågå.

Upphållstillstånd efter slutförd forskning och efter slutförda studier

7 §

En utlännning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 1 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförd forskning, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlännen

1. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

2. kan visa ett intyg från forskningshuvudmannen om att forskningen har slutförts.

Första stycket gäller även för en utlännning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd för forskning utfärdat av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att utföra en del av sin forskning här enligt 2 eller 13 §.

8 §

En utlännning som vid ansökningstillfället har ett uppehållstillstånd enligt 3 § ska beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av ett år efter slutförda studier, om inte något annat följer av 9–11 §§ och utlännen

1. har slutfört en högskoleutbildning och utbildningen avser studier som motsvarar minst två terminer,

2. avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här, och

3. har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen.

Första stycket gäller även för en utlänning som vid ansökningsstillfället har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning utfärdad av en annan EU-stat och som under giltighetstiden för det tillståndet har vistats i Sverige för att bedriva en del av sina studier här enligt 14 §, om studierna som bedrivits här motsvarar minst två terminer på en högskoleutbildning.

Allmänna förutsättningar för uppehållstillstånd

9 §

För att beviljas ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska utlänningen

1. visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa,

2. vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år, visa att han eller hon har, eller har ansökt om, en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige,

3. inte utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, och

4. visa vårdnadshavares medgivande, om utlänningen är under 18 år.

10 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska inte beviljas en utlänning som

1. är EES-medborgare eller medborgare i Schweiz eller är familjemedlem till en sådan medborgare,

2. har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om ett sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

3. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap.,

4. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

5. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,

6. har beviljats ett EU-blåkort, eller

7. har beviljats ett ICT-tillstånd för praktiktjänstgöring.

11 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska inte heller beviljas en utlänningshandling som visar handlingar till stöd för ansökan som har förvärvats på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende.

12 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får vägras om värdenheten

1. har blivit påförd en sanktion för att ha haft en utlänningsanställd utan nödvändiga tillstånd,

2. har blivit påförd en sanktion för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut om skatt eller avgift och uppgifterna rör redovisning av arbete, eller

3. inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor.

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får också vägras om

1. anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska

kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen,

2. det finns grundad anledning att anta att utlänningen avser att vistas i Sverige av andra skäl än dem som ansökan avser,

3. värdenheten huvudsakligen har inrättats eller drivs för att underlätta inresan för utlänningen, eller

4. värdenheten håller på att avvecklas eller har avvecklats genom en konkurs eller om värdenheten inte bedriver någon ekonomisk verksamhet.

Förutsättningar för rörlighet för kortare vistelse

13 §

En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för forskning av en annan EU-stat får under giltighetstiden för tillståndet i högst 180 dagar under en 360-dagarsperiod resa in och vistas i Sverige för att utföra en del av sin forskning hos en godkänd forskningshuvudman här.

Rätten till inresa och vistelse i högst 180 dagar under en 360-dagarsperiod gäller även medföljande familjemedlemmar som har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning utfärdat av den staten.

Första och andra styckena gäller inte en utlänning som utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

14 §

En utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning av en annan EU-stat får under giltighetstiden för tillståndet i högst 360 dagar resa in och vistas i Sverige för att

bedriva studier vid en läroanstalt för högre utbildning här, om

1. den utbildning som utlänningen har antagits till i Sverige bedrivs inom ramen för ett unionsprogram eller ett multilateralt program som främjar tredjelandsmedborgares rörlighet eller ett avtal mellan två eller flera läroanstalter för högre utbildning, och

2. utlänningen har underrättat Migrationsverket om sin avsikt att bedriva studier här och Migrationsverket inte enligt andra stycket har invänt mot den planerade vistelsen i Sverige.

Migrationsverket får inom 30 dagar från det att en underrättelse eller, om utlänningen har förelagts att komplettera underrättelsen, kompletterande underlag har kommit in invända mot utlänningens planerade vistelse i Sverige, om

1. förutsättningarna i första stycket 1 och 9–11 §§ inte är uppfyllda,

2. det finns grund för avslag enligt 12 §,

3. utlänningen inte har betalat de avgifter som tas ut för studierna vid läroanstalten för högre utbildning i Sverige, eller

4. utlänningen redan har vistats i Sverige under en period av 360 dagar.

Första stycket gäller inte en utlänning som utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

När ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord

15 §

En utlänning som vill ha ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3–6 §§ ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller inte om utlännigen

1. ansöker om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 §, eller

2. har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 4 § eller ett uppehållstillstånd enligt 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning och på annan grund ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1, 3 eller 4 §.

16 §

En ansökan om uppehållstillstånd enligt 2, 7 eller 8 § eller om förlängning av ett uppehållstillstånd enligt 2 § får ges in efter inresan i Sverige.

Förlängning av tillståndstiden

17 §

Tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 1–3 §§ får efter ansökan förlängas.

Tillståndstiden får inte förlängas om

1. förutsättningarna i 1–3 och 9–11 §§ för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda,

2. tillståndet har förvärvats på ett bedrägligt sätt,

3. ett bevis om tillståndet har förfalskats eller ändrats i något avseende, eller

4. utlännigen vistas i Sverige av andra skäl än dem som tillståndet beviljades för.

18 §

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 1–3 §§ får vägras om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

En förlängning av tillståndstiden för ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också vägras om utlännigen

inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till forskare

19 §

Familjemedlemmar som avses i 5 kap. 3 § första stycket 1–3 till den som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 §, ska beviljas uppehållstillstånd, om inte något annat följer av andra eller tredje stycket. Familjemedlemmens uppehållstillstånd ska gälla för samma tid som anknytningspersonens tillstånd.

För barn som åberopar anknytning till den som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 § eller till hans eller hennes make eller sambo gäller 5 kap. 17 § andra stycket.

Uppehållstillstånd får vägras i fall som avses i 5 kap. 17 a och 17 b §§.

20 §

En familjemedlem som avses i 19 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i Sverige. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 §, eller

2. sökanden har beviljats ett uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som har ansökt om eller har ett uppehållstillstånd enligt 2 §.

Återkallelse av uppehållstillstånd**21 §**

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ ska återkallas om

1. förutsättningarna i 1–6 och 9–11 §§ för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda,

2. tillståndet har förvärvats på ett bedrägligt sätt,

3. ett bevis om tillståndet har förfalskats eller ändrats i något avseende, eller

4. utlänningen vistas i Sverige av andra skäl än dem som tillståndet beviljades för.

22 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ får återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § får också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

23 §

Ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § ska återkallas om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Ett uppehållstillstånd enligt 7 eller 8 § får återkallas om förutsättningarna i 7–10 §§ för att bevilja tillståndet i fråga inte är uppfyllda, i andra fall än som avses i första stycket.

24 §

Ett uppehållstillstånd som har beviljats en familjemedlem enligt 19 § får återkallas om

1. anknytningen till den som har ett uppehållstillstånd enligt 1, 2 eller 7 § bryts eller ett sådant tillstånd återkallas, eller

2. familjemedlemmen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Återtagande av en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning och av en forskares familjemedlemmar

25 §

Om en annan EU-stat har avslagit en ansökan om uppehållstillstånd för forskning vid rörlighet för längre vistelse från den som har eller vid tiden för ansökan i den andra EU-staten hade ett uppehållstillstånd för forskning enligt 1 § utfärdat av Sverige, och den andra EU-staten har ålagt utlänningen och medföljande familjemedlemmar att lämna den medlemsstaten, ska de återtas till Sverige.

Detsamma ska gälla om en annan EU-stat har motsatt sig att utlänningen vistas i den staten med stöd av ett uppehållstillstånd enligt 1 eller 3 § utfärdat av Sverige eller om det svenska uppehållstillståndet har löpt ut eller återkallats.

Beslutande myndighet

26 §

Beslut enligt detta kapitel meddelas av Migrationsverket.

Bemyndiganden

27 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försörjningsförmågan enligt 9 § första stycket 1.

28 §

Regeringen får meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en utlänning

som har beviljats uppehållstillstånd enligt 3 eller 8 §.

14 kap.

4 c §

Migrationsverkets beslut att invända mot en utlännings planerad vistelse i Sverige enligt 5 b kap. 14 § får överklagas till en migrationsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. Vid tillämpning av de nya bestämmelserna ska uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet för studier eller forskning enligt 4 kap. 5 § respektive 7 a § utlänningsförordningen (2006:97) anses motsvara uppehållstillstånd som har beviljats enligt 5 b kap. 3 § respektive 1 §. I fråga om återkallelse av uppehållstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet gäller dock de äldre bestämmelserna om återkallelse.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs¹ att 5 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

- 1 kap. 3 b § om EES-medborgare,
- 1 kap. 13 § om skyndsam handläggning,
- 3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,
- 4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och andra skyddsbehövande,
- 5 kap. 1–1 c, 2 a–d, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,
- 5 a kap. 1–4 och 6 §§ om ställning som varaktigt bosatt,
- 5 b kap. 1–20 §§ om uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete,*

- 6 kap. 3 § om arbetstillstånd,
- 6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,
- 6 b kap. 1–15 §§ om tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT,
- 6 c kap. 1–11 och 14 §§ om tillstånd för säsongarbete,
- 8 kap. 12 och 13 §§ om utvisning av EES-medborgare och sådana medborgares familjemedlemmar,
- 8 kap. 14 § om utvisning av utlänningar med permanent uppehållsrätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren och EES-medborgare som är barn,
- 8 a kap. 2 § första stycket om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till det svenska samhället, om fråga uppkommit om utvisning av en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- 9 kap. 4 och 5 §§ om omhändertagande av pass och andra identitetshandlingar,
- 9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,
- 9 kap. 12 § om omhändertagande för att verkställa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut,
- 9 kap. 13 § om andra åtgärder för att möjliggöra verkställighet,
- 10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,
- 12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvisning,
- 13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndighet,
- 13 kap. 10 § om motivering av beslut,
- 13 kap. 11 § om tolkersättning,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2018:320.

13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,
13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,
16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,
17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,
18 kap. 1 § andra och tredje styckena om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.

Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter gäller vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Härigenom föreskrivs¹ att 3, 6 och 7 §§ lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har *ansökt om* uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,

3. har ett *lagakraftvunnet* avvisnings- eller utvisningsbeslut som inte kan verkställas,

4. utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktors-examen, *eller*

5. *har lånats ut av en forskningshuvudman i en annan EU-stat.*

1. har *beviljats* uppehållstillstånd som flykting eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser, *eller har ansökt om ett sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,*

3. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut *som fått laga kraft och som inte kan verkställas,*

4. utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktors-examen,

5. *har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,*

6. *är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,*

7. *har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen, eller*

8. *har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2009:1548.

6 §

Innan en godkänd forskningshuvudman får ta emot en gästforskare som avser att ansöka om uppehållstillstånd för forskning ska gästforskaren och forskningshuvudmannen ingå ett mottagningsavtal där gästforskaren åtar sig att genomföra ett forskningsprojekt och forskningshuvudmannen åtar sig att ta emot gästforskaren.

Mottagningsavtalet ska utgöra en del av gästforskarens ansökan om uppehållstillstånd.

7 §

Mottagningsavtalet ska innehålla uppgifter om

1. syftet med den planerade forskningen, forskningsprojektets längd och den finansiering som behövs för att genomföra projektet,

2. gästforskarens kvalifikationer i förhållande till forskningens syfte, och

3. gästforskarens arbetsvillkor och övriga rättsliga förhållanden mellan gästforskaren och forskningshuvudmannen.

2. gästforskarens kvalifikationer i förhållande till forskningens syfte,

3. gästforskarens arbetsvillkor och övriga rättsliga förhållanden mellan gästforskaren och forskningshuvudmannen, och

4. planerade vistelser i andra EU-stater för att utföra forskning.

Av mottagningsavtalet ska det också framgå dels att gästforskaren har en heltäckande sjukförsäkring, om han eller hon ska vistas i Sverige under kortare tid än ett år, dels att han eller hon varje månad av sin vistelse i landet har tillräckliga medel för sitt uppehälle och att kostnaderna för återresan är täckta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs¹ att 5 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716) i stället för lydelsen enligt lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2019:487

Föreslagen lydelse

5 kap.

18 §

En utlännning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlännningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller annan skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlännningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlännning med familjeanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,

4. utlännningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlännningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlännningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlännningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlännning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlännningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlännningen *med stöd av 10 §* beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning,

9. utlännningen *har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 §* och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning *eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,*

10. utlännningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete, i den ursprungliga lydelsen.

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Reservation 1 (förslagspunkt 1)

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

5 b kap.

9 §

För att beviljas ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska utlänningen

1. visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa,

2. *vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år*, visa att han eller hon har, *eller har ansökt om*, en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige *under tillståndstiden*, heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige,

3. inte utgöra ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, och

4. visa vårdnadshavares medgivande, om utlänningen är under 18 år.

12 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *får* vägras om värdenheten

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *ska* vägras om värdenheten

1. har blivit påförd en sanktion för att ha haft en utlänning anställd utan nödvändiga tillstånd,

2. har blivit påförd en sanktion för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut om skatt eller avgift och uppgifterna rör redovisning av arbete, eller

3. inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor.

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *får* också vägras om

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *ska* också vägras om

1. anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen,

2. det finns grundad anledning att anta att utlänningen avser att vistas i Sverige av andra skäl än dem som ansökan avser,

3. värdenheten huvudsakligen har inrättats eller drivs för att underlätta inresan för utlänningen, eller

4. värdenheten håller på att avvecklas eller har avvecklats genom en konkurs eller om värdenheten inte bedriver någon ekonomisk verksamhet.

22 §

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *får* återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § *får* också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.

Ett uppehållstillstånd enligt 1–6 §§ *ska* återkallas om det finns grund för avslag enligt 12 § första stycket eller andra stycket 1, 3 eller 4.

Ett uppehållstillstånd enligt 3 § *ska* också återkallas om utlänningen inte har gjort godtagbara framsteg i sina studier.